

ELSE HENRIKSEN

KRISTEN KOLDS UNGDOMSELSEDE

Ved N. SODBORG.

MED HENBLIK paa Lærer Riis Olesens interessante Artikel: "Karakteristiske Linier i Kristen Kolds Liv" i Aarbogen for i Fjor vil jeg gerne her fortælle lidt om Else Henriksen og hendes tragiske Livsskæbne.

Else Henriksen var Datter af Husmand Henrik Henriksen og Jordemoder Kirsten Nielsdatter af Refs og var født d. 12. Marts 1819. Forældrene flyttede senere til Hørdum, og da Elses Moder døde, kom Faderen til at bo i Tøttrup, Hørdum Sogn. Efter sin Konfirmation kom hun til at tjene i Hassing Præstegaard, og i 1835 .kom hun til Snedsted, hvor Kold vel lærte hende at kende; hun skal ogsaa have tjent paa Herregaarden Øland i Haring.

Else var en meget smuk og dannet Pige og kaldtes for "Egnens Skønhed". Hun var livlig og glad af Sind og havde en dejlig Sangstemme; i flere Henseender var hun vist noget forud for mange af sine jævnaldrende.

Kristen Kold kom til at elske hende af hele sit Hjerte, og hun gengældte hans Kærlighed. Da hun var kommet fra Snedsted, skrev, han mange og lange Breve til hende, "to Postark fulde to Gange om Ugen", skriver Fr. Nygaard i sin Bog om Kold.

I denne lykkelige Tid tog han hende engang med til sit Hjem paa "Knaggen" i Thisted, og om Aftenen spillede han paa sin Violin for Else og sine Søskende, og Dansen gik lystig i den lille lave Stue. Hans Kammerater paa Seminariet skrev en Vise om hans store Lykke, og deri hed det:

"Stammen af gamle Kold
er Elses Værn og Vold."

Men Lykken blev kun kort.

Som ogsaa Riis Olesen i sin Afhandling omtaler, blev Kold jo, særlig ved Peder Larsen Skræppenborgs Vidnesbyrd om, at Gud elsker Menneskene, saa stærkt aandelig grebet, at det blev til en stor Livsoplevelse for ham. I den aandelige Vækst, som han nu kom ind under, kunde hans Else ikke følge ham. Han vilde nu ikke mere følge hende, den livsglade unge Pige, til Dans og Legestue og søgte ogsaa at holde hende derfra. De gled mere og mere fra hinanden, og til sidst sagde hun til ham: "Som du er, kan jeg ikke blive", og det endte jo med, at hun hævede Forbindelsen med ham. Paa en Kæmpehøj Syd for Snedsted mødtes de for sidste Gang for at sige hinanden Farvel, og de græd bitterligt begge to.

Det blev en dyb Hjertesorg for Kristen Kold, og han glemte vel egentlig aldrig sin lille livsglade Else fra Hørdum. Og senere hen i Livet følte han undertiden Trang til at tale med andre om Else, og da var der en dyb og vemodig Klang i hans Stemme.

Den gamle Eventyrfortæller, Friskolelærer Morten Jensen i Dragstrup paa Mors fortalte mig engang, at en af hans Ungdomsvenner, som havde været paa Kolds Høj skole, havde fortalt, at Kold engang under et Foredrag om Kærligheden mellem de unge pludselig standsede, drog et dybt Suk og udbød: "Aa, Else, Else!" Det var jo

Minderne fra hans rene Ungdomskærlighed, der vældede frem i hans Sind.

Else havde jo efter Bruddet med Kold faaet sig en anden Fæstemand, en ung Karl fra Gersbøl, men først d. 14. Novbr. 1844 stod hun Brud i Snedsted Kirke. Men det blev et meget ulykkeligt Ægteskab; hendes Mand blev ikke god ved hende, var haard og brutal, og hendes Liv blev fuldt af Strid og Kamp og tunge Sorger.

Saa gik Tankerne tilbage til hendes Ungdomstid, da hun gav den lille Seminarist med de dybe, blaa øjne sin Haand og sit Hjerte, og som Tiden gik, følte hun mere og mere, hvad hun i ham havde mistet. I saadanne tunge Stunder hentede hun Kristen Kolds Breve frem fra sine hemmelige Gemmer, læste dem og vædede dem med sine Taarer.

I Sommerferien 1920 foretog jeg nogle Undersøgelser for om muligt at udfinde, om Kolds Breve ikke skulde findes opbevarede i Else Henriksens Slægt. Jeg fandt da ogsaa hendes ældste Søn, en smuk gammel Mand, men han vilde ikke fortælle noget om sin Mor eller om hans Forældres Forhold, men han henviste mig dog til sin Broders Enke i Skive, og denne gamle, venlige Kone var villig til at give mig Oplysninger.

Else blev Mor til tre Sønner, en af dem var Krøbling, tildels lammet fra Fødselen af og led tillige af Krampe; det eneste, han kunde, var at trække sit Ur op. Dette svage Barn blev hende til særlig rig Veksignelse, idet hun tog det som en Livsopgave at være noget for den hjælpeløse Stakkel, og det rankede hendes Mod og hjalp hende til, at hun ikke bukkede under. Denne svage Søn levede i 30 Aar.

Kom tilfældig hendes Ungdomskærlighed paa Tale, blev hun straks tavs, Minderne var hende for dyrebare til at drages frem for andre. I de sidste Aar, hun levede, boede hun og hendes Mand hos deres Søn og Svigerdatter, som hun havde sluttet sig nær og inderlig til. En Aftenstund, da hun var alene hjemme med sin Sønnekone, kom hun dybt bedrøvet ind til hende. "Aa, du ved ikke, hvad jeg har lidt i alle de Aar, jeg har været gift", sagde hun, og saa fandt hun frem nogle gulnede Stumper af iturevne Breve; Skriften var falmet og vædet med Taarer. "Her er min tabte Lykke", sagde hun, "og de skal følge med mig i min Grav!"

Det var Resten af Kristen Kolds Breve; engang havde hendes Mand overrasket hende, da hun i en tung Stund søgte Trøst ved at læse de kære Breve. Manden var blevet rasende og havde revet Brevene i Stumper og Stykker. Hun havde dog reddet nogle af Stumperne, og dem havde hun omhyggelig gemt som de sidste dyrebare Minder.

Otte Dage efter var hun død, idet hun den 9. Oktober 1880 i sin dybe Fortvivlelse berøvede sig selv Livet. Det skete i Gammelby Mølle i Grurup. Hendes Søn og Svigerdatter opfyldte hendes sidste ønske og lagde de iturevne Rester af Kristen Kolds Breve ned i Kisten ved hendes Side. Og sammen med dem hviler hun ved Siden af sin Mand paa Grurup Kirkegaard i Bedsted Sogn.

Hendes Svigerdatter vidnede om hende, at hun var en god og from Kvinde og en kærlig Moder for sine Børn. Der findes ikke noget Billede af hende, men trods alle tunge Sorger, der brød ind over hendes Liv, bevarede hun dog noget af sin Skønhed til det sidste.

Det er en vemodig Livshistorie.

Jeg synes, at Else Henriksens Minde bør bevares hos alle dem, der kender noget til Kristen Kolds Liv og Gerning; maaske har ogsaa Minderne om hende og Sorgen over at miste hende været noget med til at gøre ham til den aandelige Høvding, som han i Sandhed blev for sit Folk.

(Historisk Årbog for Thisted amt 1942, side 278-282)